

06.02 Ιστορίες με φίλους

Στο μάθημα αυτό θα μιλήσουμε για:

- α) τον ευθύ και τον πλάγιο λόγο.
- β) τις προσωπικές αντωνυμίες.

Λίγα λόγια για το κείμενο

Το κείμενο αυτό είναι μια τρυφερή ιστορία για τη φιλία ανάμεσα σε μια μικρή Τσιγγάνα και ένα αγόρι, τον Δημήτρη, που δεν ήταν Τσιγγάνος. Όταν κάποια στιγμή το κοριτσάκι θα έφευγε από τον τόπο του Δημήτρη ακολουθώντας τους δικούς της, θέλησε να του κάνει δώρο για να τη θυμάται τη φυσαρμόνικα του παππού της. Ο Δημήτρης ενθουσιάζεται βέβαια με το δώρο, αλλά φαίνεται να απορεί με τη χειρονομία της κοπελίτσας. Εκείνη, που δε θέλει να του πει πως πρόκειται να φύγει, ίσως για πάντα, βιάζεται να φύγει και τότε ο Δημήτρης, σαν να διαισθάνεται κάτι, της χαρίζει με τη σειρά του μια χρωματιστή πέτρα. Η μικρή Τσιγγάνα συγκινείται με το δώρο και αποχαιρετά τον Δημήτρη, που, μην έχοντας καταλάβει τίποτα, της υπόσχεται πως θα συναντηθούν σε λίγο. Όταν όμως πάει στο ξέφωτο όπου ήταν ο καταυλισμός των Τσιγγάνων να τη βρει, διαπιστώνει πως οι Τσιγγάνοι δεν είναι πια εκεί. Καταλαβαίνοντας τότε τι έχε συμβεί, τρέχει στο λιμάνι και βλέπει τη φίλη του στο κατάστρωμα ενός πλοίου έτοιμο, να σαλπάρει. Εκείνη σαν κάτι να του φωνάζει, αλλά ο δυνατός αέρας παίρνει τη φωνή της, και το αγόρι την ίδια στιγμή νιώθει σαν να ακούει τον ήχο της φυσαρμόνικας που κρατάει σφιχτά στο χέρι.

Είδος κειμένου: Λογοτεχνική αφήγηση.

Κύριο Θέμα: Η ανταλλαγή αναμνηστικών δώρων μεταξύ μιας μικρής Τσιγγάνας και ενός νεαρού αγοριού, που επρόκειτο να αποχωριστούν, ως απόδειξη της μεγάλης φιλίας που τους ένωνε.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Ευθύς και Πλάγιος Λόγος

Ευθύς λέγεται ο λόγος μέσω του οποίου μεταδίδονται τα λόγια ενός προσώπου άμεσα, δηλαδή έτσι ακριβώς όπως τα είπε. Π.χ.:

- Θα φύγω σε λίγο.

- Γιατί;

- Θυμήθηκα πως έχω κάποια δουλειά.
- Εντάξει, τα λέμε άλλη φορά.

Πλάγιος λέγεται ο λόγος μέσω του οποίου μεταδίδονται τα λόγια ενός προσώπου έμμεσα, δηλαδή όχι ακριβώς όπως τα είπε αλλά όπως μας τα μεταφέρει ένα τρίτο πρόσωπο. Π.χ.:

Ο Γιάννης τον ρώτησε γιατί φεύγει.

Εκείνος απάντησε πως έχει κάποια δουλειά.

Μετατροπή Ευθύ Λόγου σε Πλάγιο

Για να μετατρέψω τον ευθύ σε πλάγιο λόγο:

- Προσθέτω τα ονόματα των προσώπων.
- Βάζω συνδέσμους για να ενώσω τις προτάσεις.
- Χρησιμοποιώ ρήματα όπως ρώτησε, απάντησε, είπε κ.ά.
- Μετατρέπω τις κύριες προτάσεις σε εξαρτημένες.
- Αλλάζω το πρόσωπο των ρημάτων από πρώτο/δεύτερο σε τρίτο (π.χ. ήθελα → ήθελε).
- Μερικές φορές, αλλάζω και τον χρόνο του ρήματος (π.χ. έριξαν είχαν ρίξει).

«Θέλω φαγητό», είπε ο Αρίωνας.

Τα λόγια του Αρίωνα βρίσκονται **μέσα σε εισαγωγικά, «...», άρα... έχουμε ευθύ λόγο.**

Ο Αρίωνας είπε ότι ήθελε φαγητό.

Εδώ **δεν έχουμε εισαγωγικά, άρα... έχουμε πλάγιο λόγο.**

Προσωπικές αντωνυμίες

Προσωπικές λέγονται οι αντωνυμίες εκείνες **φανερώνουν τα τρία πρόσωπα του λόγου.**

δηλαδή:

α) εκείνον που μιλάει → *α' πρόσωπό: εγώ*

β) εκείνον που του μιλάμε -* *β' πρόσωπο: εσύ.*

γ) εκείνον που γι' αυτόν γίνεται λόγος -» γ' πρόσωπο: αυτός, -ή, -ό.

Για κάθε πρόσωπο της προσωπικής αντωνυμίας υπάρχουν δύο τύποι, οι **δυνατοί** και οι **αδύνατοι**, που κλίνονται ως εξής:

Αντωνυμίες λέγονται οι λέξεις που **χρησιμοποιούμε στον λόγο αντί για ονόματα** στη θέση δηλαδή ονομάτων (ουσιαστικών ή επιθέτων)· π.χ. *Πού είναι ο Γιάννης; Έχει μέρες να φανεί αυτός* (δηλ. ο Γιάννης).

Οι αντωνυμίες είναι οκτώ ειδών: *προσωπικές, κτητικές, αυτοπαθείς, οριστικές, δεικτικές, αναφορικές, ερωτηματικές, αόριστες.*

	α' πρόσωπο	β' πρόσωπο	γ' πρόσωπο		
Ενικός αριθμός					
Ονομ.	εγώ	εσύ	αυτός	αυτή	αυτό / το
Γεν.	εμένα / μου	εσένα / σου	αυτού / του	αυτής / της	αυτού / του
Αιτ.	εμένα / με	εσένα / σε	αυτόν / τον	αυτή(ν) / τη(ν)	αυτό / το
Κλητ.	--	--	--	--	--
Πληθυντικός αριθμός					
Ονομ.	εμείς	εσείς	αυτοί	αυτές	αυτά / τα
Γεν.	εμάς / μας	εσάς / σας	αυτών/ τους	αυτών / τους	αυτών
Αιτ.	εμάς / μας	εσάς / σας	αυτούς / τους	αυτές / τις, τες	αυτά / τα
Κλητ.	--	--	--	--	--

Παρατηρήσεις

Η αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας του γ' προσώπου (αυτόν - τον) διατηρεί πάντοτε το τελικό ν.

Αντίθετα, η αιτιατική ενικού της προσωπικής αντωνυμίας του γ' προσώπου στο θηλυκό γένος (αυτή[ν] - τη[ν]) διατηρεί το τελικό ν μόνο όταν η επόμενη λέξη αρχίζει:

α) από φωνήεν.

β) από κ, π, τ, γκ, μπ, ντ, τα, τζ,

γ) από διπλό γράμμα (ξ, ψ).

π.χ. Αυτήν άκουσα - Την άκουσα.

Αυτήν ξέχασαν- Την ξέχασαν.

Αυτήν κράτησε - Την κράτησε.

αλλά Αυτή γιάτρεψε Τη γιάτρεψε.

Προσέχουμε

Για να ξεχωρίζουμε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας (του, της, τη(ν), τις, τους, του, τα) με τα όμοιά τους άρθρα πρέπει να γνωρίζουμε ότι **τα άρθρα μπαίνουν μπροστά από ονόματα, ενώ οι αντωνυμίες μπαίνουν πριν ή ύστερα από ρήματα** π.χ. **Τους έδωσα τους χάρτες**

Ο αδύνατος τύπος της αιτιατικής πληθυντικού γ' προσώπου στο θηλυκό γένος εμφανίζεται ως τες ή τις. Το τες μπαίνει μετά το ρήμα, ενώ το τις μπαίνει πριν από το ρήμα.

π.χ. Άκουσέ τες - Τις άκουσες.